

ABSTRAKT

Tato diplomová práce se zabývá problematikou celiakie se zaměřením na význam mikronutrientů v rámci její léčby a jejího klinického sledování. Práce je rozdělena do dvou hlavních částí, teoretické a praktické.

Teoretická část je dále rozdělena do dvou hlavních kapitol. První z nich se zabývá celiakií jako takovou. Její historií, epidemiologií, patogenezi, klinickými formami, jejími příznaky, diagnostikou i komplikacemi. Probrány jsou i postupy pro klinické sledování pacientů s celiakií. V neposlední řadě jsou rozebrány bílkoviny obilovin se zaměřením na lepek a jeho význam v patogenezi celiakie.

Druhá kapitola popisuje princip bezlepkové diety, jakožto jediné dostupné léčby celiakie. Dále úskalí bezlepkového režimu a možné nutriční dysbalance spojené s bezlepkovou dietou. Probrána je i problematika lepku v potravinách jak z hlediska legislativy, tak z hlediska výběru vhodných potravin. Zmíněny jsou i možnosti suplementace mikronutrientů u celiaků a další zkoumané možnosti léčby celiakie mimo bezlepkovou dietu.

Praktická část této diplomové práce má dva hlavní cíle. Prvním cílem je charakterizovat skupinu dospělých celiaků. Získat informace o jejich průměrném BMI, o průměrném věku v době stanovení diagnózy celiakie a o četnosti výskytu celiakie v rámci jednotlivých pohlaví.

Druhým cílem je zmapovat trendy v provádění vyšetření vybraných laboratorních ukazatelů u dospělých celiaků se zaměřením na mikronutrienty. Zjistit, která vyšetření jsou prováděna po vyslovení diagnózy celiakie, porovnat získané laboratorní hodnoty před zavedením bezlepkové diety s referenčními hodnotami pro dané laboratorní ukazatele a u vybraných laboratorních ukazatelů porovnat změny jejich hladin před a po nasazení bezlepkové diety.

Z první části výzkumu vyplývá, že celiakie převažuje u žen, většině pacientů byla celiakie diagnostikována mezi 25. a 40. rokem života a jejich průměrné BMI je nižší než průměrné BMI běžné populace.

Druhá část výzkumu zaměřená na vyšetření vybraných laboratorních ukazatelů poukazuje na fakt, že vyšetření hladin mikronutrientů nejsou v dostatečné míře prováděna, a to jak u nově diagnostikovaných celiaků, tak u dlouhodobě sledovaných celiaků. Při porovnávání hladin vybraných laboratorních ukazatelů v období stanovení diagnózy celiakie s referenčními hodnotami se ukázalo, že u 25 % pacientů se objevuje snížená hladina hemoglobinu a u 31 % deficit železa. Pro hodnocení hladiny vitamínu D, B12 a kyseliny listové bylo dostupné jen velmi omezené množství dat. Vzhledem k významnosti a často přetrvávajícímu deficitu těchto mikronutrientů, je do budoucna nutné klást důraz na jejich sledování. Data pro poslední část výzkumu, která byla zaměřená na rozdíly mezi hladinami vybraných laboratorních ukazatelů před a po zavedení bezlepkové diety, byla dostupná pouze u hladin hemoglobinu, železa a vápníku. K nárůstu hladin železa a vápníku došlo u velké většiny výzkumného souboru. U hladiny hemoglobinu došlo z velké části k jeho poklesu, i tak ale výsledná průměrná hodnota hemoglobinu po zavedení bezlepkové diety převyšovala průměrnou hodnotu hemoglobinu před jejím zavedením.

Klíčová slova: celiakie, bezlepková dieta, mikronutrienty